

УДК 332.62(075.8)

д.т.н., професор Сингаївська О.І.,

o. syngaivska@gmail.com, ORCID: 0000-0003-1313-7201,

к.т.н., доцент Васильєва Г.Ю.,

anvas677@gmail.com, ORCID: 0000-0003-0557-6925,

Усова О.С., olga.stalevna@gmail.com, ORCID: 0000-0002-3001-6834,

доцент Чередніченко П.П., petro_che@ukr.net, ORCID: 0000-0001-7161-661x,

Київський національний університет будівництва та архітектури

DOI: 10.32347/2076-815x.2019.70.532-537

МІСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО

Розглянуто навчальний посібник д.т.н., професора Національного університету водного господарства та природокористування Ткачука О.А. «Міське господарство» для здобувачів вищої освіти, які навчаються за спеціальністю «Будівництво та цивільна інженерія» за освітньою програмою «Міське будівництво і господарство».

В посібнику наведені основні поняття та принципи формування структури міського господарства, управління його об'єктами і підсистемами, планування розвитку виробничої інфраструктури міського господарства. Розглянуто питання передумов та проблем розвитку міст, сучасних тенденцій та методів управління, техніко-економічних показників розвитку підрозділів міського господарства, соціально-економічних основ формування життєвого середовища, ведення містобудівного моніторингу.

Ключові слова: міське господарство, структура міського господарства, управління об'єктами міського господарства, виробнича інфраструктура міського господарства, містобудівний моніторинг.

У видавництві Національного університету водного господарства та природокористування вийшов в світ навчальний посібник завідувача кафедри міського будівництва і господарства, д.т.н., професора Ткачука О.А. «Міське господарство» [1]. Рецензентами посібника виступили: д.т.н., професор кафедри міського будівництва Харківського національного університету міського господарства ім. О.М. Бекетова Линник І.Е.; д.т.н., професор, завідувач кафедри міського будівництва і господарства Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля Татарченко Г.О.; д.т.н., професор кафедри промислового, цивільного і міського будівництва Криворізького національного університету Тімченко Р.О.

Автор у вступній частині розкриває поняття „місто“, як особливу соціально-територіальну форму організації суспільного життя, де відбуваються не тільки різні види діяльності людей, але й формування їх особливостей та

способу життя. І виробництво, і спосіб життя людей багато в чому залежить від стану міського середовища, яке характеризується такими чинниками, як наявність і якість житла, комунальних послуг, транспорту, зв'язку, торгівлі, громадського харчування, побутового обслуговування тощо.

Комплексу цих та інших об'єктів і заходів є складовими міського (муніципального) господарства, яке має свою багатогранну структуру і стосується економічної, соціальної та екологічної діяльності міста. Тому міське господарство слід розглядати як сукупність об'єктів інженерно-технічних, транспортних, соціальних інфраструктур, підприємств, організацій і служб, діяльність яких спрямована на задоволення повсякденних потреб населення міста, а також установ та закладів, що забезпечують життєздатність і функціонування міста, як цілісного економічного угруповання.

Міське господарство є складним об'єктом, особливо в управлінні. Воно має у своєму складі різні за характером і підпорядкуванням підрозділи, що надають населенню різні послуги. Їх робота підлягає сезонним коливанням попиту і пропозицій. Вона знаходиться у тісному взаємозв'язку і взаємозалежності міського господарства з іншими галузями економіки країни, регіону і міста, а також із їх діючими системами планування, фінансування та матеріально-технічного забезпечення.

Метою навчальної дисципліни «Міське господарство» є отримання студентами теоретичних і практичних знань з формування структури міського господарства, управління його об'єктами і підсистемами, планування розвитку виробничої інфраструктури міського господарства. Це передбачає засвоєння студентами основних передумов та проблем розвитку міст, сучасних тенденцій та методів управління, техніко-економічних показників розвитку підрозділів міського господарства, соціально-економічних основ формування життєвого середовища, ведення містобудівного моніторингу.

В першому розділі посібника автор детально розкриває поняття, функції та зміст муніципального господарства, визначення ключових термінів: муніципалітет, господарство, муніципальне господарство, міське господарство. Міське господарство подано як планувальну організацію території (*містобудівної системи*), яка включає територіальні об'єкти (земельні ділянки, будинки і споруди, транспортні магістралі, інженерні комунікації, природні і водні ресурси) і підсистеми містобудівної системи (*житлової* - сельбищну зону; *виробничу* – промислову інфраструктуру; *транспортну* інфраструктуру; *сферу обслуговування населення*; громадські й історико-культурні об'єкти).

В наступних перевиданнях посібника слід уточнити класифікацію підсистем містобудівної системи.

Окремо конкретно розглянуто структурну побудову міського господарства, соціально-економічні умови розвитку та управління міським господарством, сучасний стан і перспективи розвитку міського господарства в Україні.

Другий розділ присвячено основним системам і підрозділам міського господарства. Розглянуто житлове господарство, як важливу галузь міського господарства; житловий фонд, як складний інженерний комплекс, який поділяють на категорії загального, соціального та спеціального призначення; житлову територію, як складову сельбищної території; основні нормативні містобудівні вимоги до житлової забудови; вимоги до інфраструктури житлового господарства і оптимальні схеми управління житловим фондом.

Окремий підрозділ присвячено дорожньому господарству. Наведено містобудівні вимоги до формування і розвитку міста при влаштуванні його вулично-дорожньої мережі. Дана класифікація міських вулиць і доріг, вимоги до проектування та безпечної експлуатації і їх утримання в різні періоди року.

Також окремим підрозділом розглянуто транспортне міське господарство. Показано його склад і роль в житті населених пунктів. Наведені основні показники міського транспорту та оцінка ефективності його роботи

Зелене господарство розглянуто в наступному підрозділі. Показано значення зелених насаджень для сучасного міста. При цьому розглянуто основні виробничі процеси з утримання об'єктів зеленого господарства, особливості цих процесів, організаційна структура управління зеленим господарством та предмет діяльності організацій зеленого господарства. Також розглянуто основні напрямки розвитку та збереження міських зелених насаджень.

В цьому розділі розглянуто системи інженерного забезпечення міст, санітарного благоустрою, освітлення міських територій та специфічні підсистеми міського господарства, пов'язані з інженерним захистом територій (протипаводкові, протизсувні заходи, дренажні системи та споруди). Викладено основні принципи охорони навколишнього середовища, охорони пам'яток історії та культури.

В третьому розділі розглядається діяльність об'єктів міського господарства. Розглянуто форми власності об'єктів міського господарства, нормативно-правова основа його ведення, основні методи управління міським господарством, конкретно муніципальне управління у сфері міського господарства та особливості менеджменту його підгалузей.

Плануванню розвитку міського господарства приділено увагу в четвертому розділі. Серед основних питань розглянуто стратегічне планування у муніципальному господарстві, інформаційне забезпечення міського

господарства, його містобудівний моніторинг, вплив ресурсних обмежень на умови розвитку міст та їх господарства, техніко-економічне обґрунтування розвитку і забудови міст.

Всі вище наведені розділи посібника доповнені конкретними контрольними питаннями, що дозволяє студентами успішно засвоїти викладений матеріал і використовувати його в практичній діяльності.

В останньому п'ятому розділі викладені теми практичних занять по цій дисципліні та рекомендації до їх виконання.

Основні теми:

1. Визначення обсягів об'єктів міського господарства для заданого міста.
2. Визначення структурних підрозділів міського господарства (на прикладі конкретного міста).
3. Визначення ресурсних потенціалів міського господарства (на прикладі конкретного міста).
4. Визначення видів та обсягів послуг з утримання житлової території.
5. Визначення режимів роботи маршрутного транспорту.
6. Паспортизація зелених насаджень.
7. Розрахунок планових показників експлуатаційних організацій водопостачання.
8. Визначення площ та обладнання санітарного благоустрою міста.
9. Оперативно-розпорядчі документи адміністративного управління.
10. Бізнес-план підприємства міського господарства.
11. Планування робіт на основі графіка Ганта.
12. SWOT-аналіз підрозділів міського господарства.
13. Програми комплексного розвитку міського господарства (на прикладі м. Рівного).
14. Містобудівний моніторинг.
15. Складання проектного балансу території міста.

Завершують посібник термінологічний словник, який вдало розкриває низку містобудівних термінів і конкретно низку термінів з дисципліни міського господарства та список джерел. Серед яких не тільки навчальна та монографічна література, а й основні законодавчі акти необхідні для управління міським господарством.

Навчальний посібник апробований в навчальному процесі кафедри міського будівництва і господарства НУВГП при викладанні відповідних дисциплін за освітньою професійною програмою «Міське будівництво і господарство» спеціальності «Будівництво та цивільна інженерія» та спеціальностей архітектурного напрямку. Має схвальні відгуки фахівців інших

ВНЗ України. Його слід прийняти не тільки до уваги, а й до практичного використання, так як у ВНЗ України не достатньо сучасної літератури для навчального процесу за даною освітньою професійною програмою.

Література.

1. Ткачук О.А. Міське господарство: Навчальний посібник. - Рівне: НУВГП, 2018. - 244 с.

д.т.н., профессор Сынгаевская А.И.,
к.т.н., доцент Васильева А.Ю., Усова О.С., доцент Чередниченко П.П.,
Киевский национальный университет строительства и архитектуры

ГОРОДСКОЕ ХОЗЯЙСТВО

Рассмотрено учебное пособие д.т.н., профессора Национального университета водного хозяйства и природопользования Ткачука А.А. «Городское хозяйство» для соискателей высшего образования, которые обучаются по специальности «Строительство и гражданская инженерия» по образовательной программе «Городское строительство и хозяйство».

В пособии изложены основные понятия и принципы формирования структуры городского хозяйства, управления его объектами и подсистемами, планирования производственной инфраструктуры городского хозяйства. Рассмотрены понятия предпосылок и проблем развития городов, современных тенденций и методов управления, технико-экономических показателей развития подразделений городского хозяйства, социально-экономических основ формирования жизненной среды, ведения градостроительного мониторинга.

Рецензентами пособия выступили: Лыжник И.Э. - д.т.н., профессор кафедры городского строительства Харьковского национального университета городского хозяйства им. А.Н. Бекетова, Татарченко Г.О. - д.т.н., профессор, заведующая кафедрой городского строительства и хозяйства Восточноукраинского университета им. В. Даля, Тимченко Р.А. – д.т.н., профессор кафедры промышленного, гражданского и городского строительства Криворожского национального университета.

Учебное пособие рекомендовано к изданию ученым советом Национального университета водного хозяйства и природопользования.

Ключевые слова: городское хозяйство, структура городского хозяйства, управление объектами городского хозяйства, производственная инфраструктура городского хозяйства, градостроительный мониторинг.

doctor of Technical Sciences, Professor Synhayivska O.I.,
Ph.D., associate Professor Byvalina M.V.,
Ph.D., associate Professor Vasileva G.Yu.,
Usova O.S., associate Professor Cherednichenko P.P.,
Kyiv National University of Civil Engineering and Architecture

URBAN ECONOMY

The study guide under consideration belongs to the authorship of Doctor of Technical Sciences, Professor of the the National University of Water Management and Nature Management, A. A. Tkachuk, under the title "The Municipal economy", and is meant for applicants to higher education institution who are trained in the specialty "Construction and civil engineering" for the educational program "Urban construction and economy". The study guide outlines the basic concepts and principles of the formation of the structure of the urban economy, the management of its facilities and subsystems, the planning of its production infrastructure. The concepts and prerequisites of urban development, modern trends, and management methods, technical and economic indicators of the development of urban units, the socio-economic foundations of the formation of the living environment, city planning monitoring were all taken into consideration. The reviewers of the study guide were: Lynnuk I.E. - Doctor of Technical Sciences, Professor of the Department of Urban Construction, Kharkiv National Beketova University of Municipal Economy , Tatarchenko G.O. - Doctor of Technical Sciences, Professor, Head of the Department of Urban Construction and Economy, East-Ukrainian University. V. Dahl, Timchenko R.A. - Doctor of Technical Sciences, Professor of the Department of Industrial, Civil and Urban Construction of Kryvyi Rih National University. The study guide was recommended for publication by the academic council of the National University of Water Management and Environmental Management.

Keywords: urban economy, structure of urban economy, managing facilities of urban economy, industrial infrastructure of urban economy, urban planning and monitoring.

REFERENCES

1. Tkachuk O.A. Miske gospodarstvo: Navchalnyi posibnyk. – Rivne: NUVHP, 2018. - 244 s.